

Gaismas ķērāja dzīves jūrā

Dzejniece tauriņa trauslumā

Novadniecei dzejniecei **Ausmai Pormalei** šajās dienās būtu 70. Novembrī apritēs 30 gadu, kopš viņas vairs nav mūsu vidū.

Dzejniece dzimusi Līvānos strādnieku ģimenē. Dvīņiem Ausmai un Gunāram bija nepieciešama īpaša aprūpe, jo abiem bija iedzimta sirdskaite.

Pēc Līvānu vidusskolas beigšanas Ausma kādu laiku strādāja vietējā Pļaviņu laikraksta "Daugavas Rīts" redakcijā. Vēlāk — par sekretāri — mašīnrakstītāju Pļaviņu un Krustpils tautas tiesā, Rīgas rajona izpildkomitejā, Mākslas muzejā, Zinību namā, Latvijas kultūras sakaru ar tautiešiem ārzemēs komitejā un citur. 1961. gadā viņa iestājās Republikas vecāko pionieru vadītāju skolā. 1971. gadā dzejniece uzņemta Rakstnieku savienībā. Divus gadus viņa mācījās Maskavā un pabeidza Augstākos literatūras kursus. Viņas dzīves laikā izdotas četras dzejas grāmatas.

Pasaule bez ļaunuma

Kopš 1954. gada, kad viņas māte pārcēlās uz dzīvi Pļaviņās, Ausma bija bieža viesņa mūsu ģimenē, jo dzīvojām vienā mājā.

Man viņa palikusi atmiņā kā trausls tauriņš — jauna, skaista, romantiska.

— Ausmiņa atbrauks! — ar šādu priecīgu vēsti pie mums parasti ienāca viņas māte Milda.

Grūti iztēloties, ka Ausma kādreiz varētu būt dusmīga. Šķiet, viņa dzīvoja pasaulē, kurā nezina ļaunumu un kurā valda tikai mīlestība. Varbūt tāpēc reālajā dzīvē katrs pāridarījums, nepatiesība, meli viņai izgāja caur sirdi, pasliktinot jau tā vājo veselību.

Cerības nepiepildās

Rīgā Ausma mitinājās vienā no istabiņām dzejnieka Aleksandra Čaka bijušajā dzīvoklī. Reiz pie viņas biju viesos — mazs miteklītis, piebāzts grāmatām, un kopīga virtuve ar dzīvokļa saimnieci Čaka piemiņas glabātāju attālu radinieci Emīliju Briežkalni. Taču Ausma ļoti vēlējās savu dzīvoklīti. Reiz viņai tādu arī apsolīja jaunceļamajā mājā. Priekā par gaidāmo notikumu viņa dalījās arī ar mums.

Reiz mēs ar brāli, vēl skolēni būdami, niekojamies ar kārtīm un zīlējām, vai piepildīsies iedomātā vēlēšanās. Arī Ausma lūdza, lai pazīlējam, vai viņa saņems dzīvokli. Kārtis rādīja, ka ne, bet brālis sameloja, jo negribēja kaimiņieni apbēdināt. — Viņa taču tik ļoti to vēlējās, — vēlāk viņš teica. Diemžēl Ausmas cerības nepiepildījās, kāds to dzīvokli mācēja labāk pieprasīt.

Noteikti mācies!

Vienugad pirms Ziemassvētkiem Ausma lūdza, lai paņemam viņu līdzi, kad dosimies uz mežu pēc eglītes. Kā bērns viņa jūsmoja un priecājās par skaisto meža ainavu. Pa šauro taciņu mēs ar tēvu gājām pa priekšu, Ausma mums sekoja. Pie kāda neliela grāvīša viņa pasauca mani un lūdza pasniegt roku: "Neviens jau netic, ka man ir grūti, bet es patiešām nevaru pārlēkt šim grāvītim!" toreiz viņa teica.

Nereti kopā ar Ausmu gāju uz kino. Vienā no šādiem gājieniem viņa man, tikko vidusskolu beigušai jaunietei, teica: "Tu neuztraucies, ja tev dzīvē kaut kas neizdodas pirmajā reizē, noteikti ej mācīties! Redzi, es arī tikko Maskavā beidzu kursus (toreiz viņai bija 34 gadi — I. S.)!".

Gan ugunskurs, gan viļņi

Ausmas Pormales pirmais dzejoļu krājums "Atveru logu" iznāca 1966. gadā. Atceros, viņa teju vai ielidoja istabā un manai mātei teica: "Mirdziņ, šī ir mana pirmā dzejoļu grāmatiņa!". Ar zaļas tintes lodīšu pildspalvu viņa grāmatiņā bija ierakstījusi veltījumu: "Tomēr zināšu skaidri: ir pasaulē cilvēki, kuri tevi mīl un kurus tu arī mīli! Dziļā cieņā un pateicībā — kaimiņiene Ausma Pormale".

Andris Vējāns dzejoļu krājuma ievadā raksta: "Ausmas Pormales pirmais dzejoļu krājums izaudzis no dedzīgas un spārnotas sirds. Viņas bērnība aizrit Līvānos un Pļaviņās, pirmos sapņus apšalc Daugavas vēji un ūdeņi. Tas viss sajūtams arī Pormales pantos, kas brīžiem atgādina vēsu, spirdzinošu viļņu šalti, citreiz sprēgājoša ugunsкура liesmas."

Garīgā māte

Reiz mana māte Ausmai jautāja, kā viņa raksta dzejoļus. Ausma stāstīja, ka ļoti viegli un to sakrājies ļoti daudz. Esot arī dienas, kad nerodas neviens dzejolis. Taču, lai tiktu pie savas grāmatiņas, ilgi jāgaida rindā — izdošanas termiņus atliekot no gada gadā.

Bieži mūsu mājā tika pieminēts arī Mirdzas Ķempes vārds. Viņa bija Ausmas garīgā māte — ievadīja jauno literāti dzejas pasaulē. Apliecinot savu mīlestību, dzejniece viņai uzdāvināja fotoportretu ar veltījumu "Manai meitiņai Ausmai".

Ausmas dzīves laikā izdoti četri dzejoļu krājumi. Ar draudzenes un daiļrades pārzinātājas dzejnieces Ilgas Rismanes gādību pēc Ausmas nāves izdotas arī dzejoļu izlases "Zvaigžņukrusts" un "Mīlēt mūžam".

Vienā no savām dāvinātajām grāmatām viņa ierakstījusi:

"Kaija man pasviež

Spalvu ar melnām malām,

Vidū vīd gaisma.

Kā gan lai noķer to

Burzguļojošā jūrā?".

Manuprāt, visa Ausmas daiļrade bija gaismas ķeršana dzīves jūrā. Un to ar savām
vārsnām viņa dāvināja lasītājiem.

uzziņa.

Ausmas Pormales dzejoļu krājumi:

"Atveru logu" (1966.),

"Izturība" (1969.),

"Zem kokiem klausīties" (1973.),

"Tāls tāls tāds spožums" (1977.),

"Zvaigžņukrusts" (1987.),

"Mīlēt mūžam" (2004.).